

Ku wajahan Darebin soo dhowaysa waayeelka

WARBIXINTA QABYO-QORAALKA AH – QORAAL
DEGDEG AH ABRIL 2019

Qoraalkaan degdegga waa qoraal warbixineed oo Darebin Soo Dhowaysa Dadka Da'da ah, taas oo horay loo meel mariyey ayna u gudbiyeen Golaha Degmada Darebin koox aqoonyahana ah oo madaxbanaan. Xubnaha kooxda iyo qorayaashu warbixintaani waa Dr Rhonda Galbally iyo Peter Allen.

Golaha Degmada Darebin waxay go'aamiyeen in Guddigu qabto dib-u-eegid taas oo ay sabab u ahayd dib u habayn ay u soo jeedisay Dawlada Dhexe Adeegyada Kaalmada Guriga.

Rhonda Galbally

Rhonda waxay caan ka tahay hogaaminteedu dhamaan qaybaha bulshada iyo caafimaadka dadweynaha, iyo iyada oo u dooda dadka iinta leh. Meelaha badan ee ixtiraamka leh oo ay qabatay waxaa ka mid ah Sarkaalada Sarre ee Fulinta (CEO) ee Victorian Health Promotion Foundation (VicHealth), wax ka asaasida iyo CEO hogaaminta Community Pty Ltd, Madaxa Royal Women's Hospital, Madaxa National People with Disability and Carers Council, iyo Madaxa Xubnaha Guddiga Golaha Talasiinta Madaxa-banaan ee National Disability Insurance Agency (NDIA). Dr Galbally waxaa lagu daray Liiska Dumarka Muxariimta Reer Fiktooriya ee 2005 iyo 2012 oo hellay Shahaadada Abaal marinta ee uu bixiyo Raiisal Wasaaraha oo loo yaqaan Outstanding Achievement Award oo lagu bixiyo Abaalmarinta linta Qaranka. In 2019 Rhonda waxaa loo magacaabay Companion (AC) of the Order of Australia adeegeeda xoojinta sinaanta bulshada, khaasatan caafimaadka iyo samaqabka dadka iinta leh iyo bulshada.

Peter Allen

Peter hadda wuxuu degan yahay Australia iyo New Zealand School of Government (ANZSOG), halkaas oo uu ka ahaa ku xigeenka hormoodka intii u dhexaysay 2019 iyo 2015kii. Intaas wixii ku horreeyey wuxuu ka shaqaynayay 20 sanadood Adeega Dadweynaha reer Fiktooriya, wuxuu ka hayey shaqooyin sarre kuwaas oo ay ka mid ahaayeen Xoghayaha Wasaarada Waxbarashada iyo barbaarinta, Xoghayaha Wasaaradda dalxiiska, cayaaraha iyo Cayaaraha Wadamada Barwaaqa-sooranka, ku Xigaha Wasaarada Adeegyada Adamiga, Adeegyada Bulshada. Horay wuxuu u ahaa Agaasimaha Arrimaha Bulshada iyo Cilmi Baarista ee Brotherhood of St Laurence. Mar Allen wuxuu kaloo ka shaqeeyey Founding Chair ahaan Australian Health Practitioner Regulation Authority wuxuuna xubin wax ku oolla oo dhowr Guddi iyo Gollayaal.

Guddigu wuxuu aqoonsaday Paul Robertson oo ka socda macluumaadka INCITE kaalmadiisa tayada sarre leh xagga isku dubaridka warbixintan qabyo-qoraalkaan.

WARBIXIN KOOBAN

DAREBIN: Goob noqonaysa meel soo dhowaynaysa dadka da'da ah

"Iyada oo aan ku xirnayn da'da – waxaan rabnaa in aan ka mid ahaano bulshada oo nala ku aqoonsado bulshada dhexdeeda". (Aragtida wada-tashiga)

Febraayo 2017, Golaha Degmada Darebin (DCC) wuxuu saxiixay Baaqa Fiktooriya ee soo dhowaynta dadka da'da ah, iyada oo ta'kiidinaysa balanqaadkeeda inay abuurto magaalo soo dhowaysa dadka waaweyn ayadoo xoojinaysa dadka waayeelka ah, wax ka qabanaysa arrimaha ay ka mid ka yihiin:

- Ixtiraamida iyo ka mid ahaanta bulshada
- Kaalmada bulshada iyo adeegyada caafimaadka;
- ka qaybgalka bulshada iyo shaqada;
- Gurisiinta, iyo
- Gaadiidka iyo bay'ad la hagaajiyey.

in ka badan lixmeelood dadweynaha Darebin waxay ka weyn yihiin lixdan. Kooxdaani waxay wajahayaan isbedel xoogan oo ku salaysan daryeel ku salaysan da'da iyada oo ay sabab u tahay dib u habaynta Xukuumada Australia qaybta daryeelka dadka da'da ah. Marka laga yimaado saamaynta isbedelka adeegyada ku daryeelida guriga, dawlada hoose waxay sii wadaa inay masuul ka ahaato kaabayaasha iyo adeegyada bulshada badankood kuwaas oo caawimaya taageeridda nolosha deganayaasha waaweyn.

DCC waxay meel marisay dib u eegidaan si loogu sheego go'aankeeda ku saabsan sida ugu fican oo lagu caawin karo deganayaasha waaweyn si ay ugu noolaadaan degmo soo dhowaynaysa dadka da'da ah, taas oo taageerta oo awoodsiisa dadka waaweyn si ay ugu noolaadaan nolol cusub si wanaagsana ugu noolaadaan, caafimaad qab, ku xiran bulshada, uguna noolaadaan si madax banaan bulshada dhexdeeda intii suurtagalka ah.

"Xukuumadaha deegaanka iyo dowlad-goboleedka ahi kama tegi karaan masuuliyadooda muwaadiniinta waaweyn sababtoo ah hadda waxaa jira nadaam daryeel caafimaad." (Aragtida wada-tashiga).

Wada tahsiga dadweynuhu wuxuu qayb aad u weyn oo dib u eegida. Wadatashiga waxaa hagay Shuruudaha iyo Tixraacayada iyo ujeedooyinka guddiga, waxaana loo qorsheeyey inay siiyaan:

- Waqti ku filan shakhsiyaadka, kooxaha, ururada, shaqaalaha iyo kuwa talada ku leh si loo qadariyo waxna looga qabto aragtina loo siiyo; iyo
- Gooba badan oo kala duwan, qaabab, luqado iyo waxyaalla dhici kara oo macmiilaha iyo xubnaha bulshada si ay u fahmaan ujeedada dib u eegida fikradahoodana uga dhiibtaan.

Talooyinka aragtidaan waxaa loo qaabeeyey si ay u arkaan DCC waxay ku haboon yihiin inay kaalmeeyaan deganayaasha si ay u hogaamiyaan nolol taya leh oo wanaagsan dadkaas oo ay ku jiraan dadka asaliga ah, dhagan iyo luqad ahaana kala duwan (CALD) iyo kooxaha kale ee u nugul khatarta bulsho ahaana la cidleeyey. (Tala-Soojeedinta 4–8)

Bixinta DCC ee adeegyada daryeelka dadka waaweyn

Hadda DCC, sida kuwa kale oo daryeelka dadka waaweyn, waxay wajahayaan isbedela muhiim ah taas oo ay sabab u tahay xukuumada Australia barnaamijkeeda dib u habaynta la xiriirta nolol fican ku noolaanta iyo yeelashada cimri dheer. In ka badan 30 sanadood, DCC, iyada oo caawimaysa kharajbixinta Dawlada dhexe iyo Dawlad Goboleedyadu waxay siiyeen adeegyo dadka waaweyn si loo kaalmeeyo inay sii wataan inay ugu noolaadaan si madax banaan guryahooda, si kasta ha ahaatee, sanadii 2016 dhamaan masuuliyada dadka waayeelka waxaa loo wareejiyey Dawlada dhexe.

Dib u qaabaynta Xukuumada Australia waxaa ka mid ah samaynta hal meel oo wax laga bilaabo. My Aged Care (MAC), joojinta barnaamijka Daryeelka Bulshada iyo Guriga (HACC) iyo hirgelinta Barnaamijka Kaalmada Guriga ee Dawlada Dhexe (CHSP).

Iyada oo qayb ka ah CHSP, DCC waxay heshay deeq lagu bixiyo adeegyo daryeel oo dadka waaweyn oo lagu heshiiyey. Qorshahaan, oo loo yaqaan xirida kharaj-ku-bixinta, waa sii socon doonaa ilaa Juulay 2020 taas oo qayb ka ah kharajkii Dawlada Dhexe ku dhawaaqday 2dii Abriil 2019, kharaj ku bixinta Barnaamijka Kaalmada Guriga ee Dawlada Dhexe (CHSP) waxaana la gaarsiin doona **1da Juulay 2020 ilaa 30ka Juun 2022**. Waqtiga qoritaanka adeegbixiyayaasha oo ay mid tahay DCC, waxay sugayeen faahfaahinta in la ta'kiidiyo.

Xalalka Adeegbixinta

Go'aanka DCC ee ku saabsan mustaqbilkeeda xagga bixinta daryeelka dadka waaweyn waa sii adkaysay natiija darada ku saabsan moodalada adeegbixinta mustaqbilka ee Dawlada Dhexe iyo Dawlad Goboleedyada. Iyada oo laga jawaabay aragtida bulshada xisaabtana lagu darsanayo waxyaalla kala duwan, dib u eegidaasi waxay kaalmaysaa sii wadida DCC inay bixiso adeegyada kaalmada guriga ee deganayaasha waayeelka ah halka xukuumada Australia ay sii wadi doonto qorshaheeda dhaqaalaha. (Tala-soojeedinta 1-3 iyo Tala-soojeedinta 9-19)

"Waxay ahaan lahayd maalin murugo leh haddii aynaan haysan Golaha Darebin. Adeegyada ay siiyaan dadka waayeelka ah waa wax fican." (Aragtida wada-tashiga)

Waxa la yiri, dib u eegidu waxay aqoonsatay fursada kala duwan si loo wanaajiyo wax ku oolnimada iyo saamaynta adeegyada DCC ay hadda bixiso iyo weliba talooyinka ku lugta leh dadka waaweyn ee dib u qaabaynta si kor loogu qaado roggitaanka si wax looga qabto-baahida macmiilka iyo ilaalinta xirfadaha nololeed ee madaxabanaan.

"Waxaan u baahanahay Gole si loo sii wado adeegyada, laakiin way sii wanaajin karaan, sida cusboonaysiina ama bedelida adeegyada iyo hawl-gelinta dadka waaweyn iyo u tababarida ama in ay tabaruc u sameeyaan adeegyadaan." (Aragtida wada-tashiga)

Haddii koox u kharajgarayntu sii socoto, dib u eegida ayaa iyaduna soo jeedanaysa in DCC qadariso sii-wadida ballaarinta doorkeeda iyada oo loo hirgelinayo bixiyaha Adeeg ahaan dhamaan heerarka qaybaha si loo bixiyo daryeel shaqayn kara ee dadka waayeelka ah kuwaas oo daryeelkoodu u baahan yahay inuu siyaado si kor loogu qaado qiimaha deganayaasha mudan HCPs. (Tala-soojeedinta 20)

"Waxay ahayd Heerka 2aad barnaamijka Guri ku daryeelka... Goluhu waa heerka 6aad marka la dhinac dhigo barnaamijka guri ku daryeelka" (Aragtida wada-tashiga)

Haddii la joojiyo koox u kharajgaraynta dib u eegistaani waxay soo jeedinaysaa in DCC ay dib u jahayn ku samayso waxqabadkooda, kuwaas oo ay ku jiraan guri ku daryeelida iyo qiimaynta hawsha, si loogu kaalmeeyo si firfircoon deganayaasha khatarta ugu jira inay ku cidloodaan bulshadooda dhexdeeda. Waxaa kaloo la soo jeedinayaa in DCC ku bixiso wax qabad si ay si wax ku oola ugu kaalmeeyaan macaamiishooda xagga kala guurka xal ahaan, loo doortay si xul ah, ayna hubiyaan ulana socdaan kuwa bixiya. (Tala-soojeedinta 21-24)

"Ma malaynayo in Golaha Degmadu u baahan yahay in uu noqdo adeegbixiye haddii ay jiraan kuwa kale oo arrintaas samayn kara. Goluhu waxay u isticmaali karaa lacagtooda waxyaalla kale. Waxba kama qabo haddii adeegu uu k a yimid Golaha, ama uu ka yimid urur kale." (Aragtida wada-tashiga)

Sharciga cusub ee DCC xaqiijin doonaa in deganayaasha waaweyn, oo ay ku jiraan kuwa aad u nugul, ay hellaan adeega MAC kuwaas oo ay xaq u leeyihiin. Kuwaas waxaa ku jiri kara DCC oo dib u hawlgelinaysa kuwooda hawsha qabta si ay u siiyaan jahaynta MAC ee firfircoon, la socodka, dulaalida, shaqada kayska iyo adeegyada tiigsiga.

"Qiimaynta waxay bixisaa adeeg taya fiican leh laakiin labadaba ma samayn karo – jaheeye iyo qiimayn" (Aragtida wada-tashiga)

Intaas ka sokow, DCC way sii wadi doontaa bixinta adeegyo gaara halkaas oo macaamiishu aanay u badnayn inay hellaan adeegyada ku haboon oo ka imanaya bixiyayaal kale. Tan waxaa ku jiri kara dib u habaynta guriga, dayactirka guriga, helida cunto nafaqa leh iyo adeegyada deganayaasha qaba isku-daranka.

"Hanaanka Goluhu wuxuu ahaan karaa muhiim xagga helida kuwa gafay in wax loo qabto. Baahidoodu waa inay ahaataa tan goobta laga qabo." (Aragtida wada-tashiga)

Darebin Soo Dhowaysa Dadka Da'da ah: wax ka badan adeegyada daryeelka

Marka lagu daro qiimaynta doorkeeda xagga bixinta daryeelka dadka da'da ah ee ku salaysan bulshada, dib u eegida waxaa lagu ogaaday arrima badan oo kala duwan oo ay carab baabeen deganayaasha Darebin. Iyada oo wax laga qabanayo codka bulshada, dib u eegidu waxay ogaatay da'daalo kala duwan oo DCC ay fulin karto wixii ku saabsan hadafka ah in Degmo Waayelka soo dhiwaysa: xoojinta tayada nolosha guriga iyo bulshada dadka waayeelka ah.

Meel loogu yeero Guri

Waxaanu ka maqalnay bulshada in xudunta Darebin oo soo dhowaysa Dadka Waawyn waa deganayaal haysta goob amaan ah, oo la awoodi karo. Nasiib daro, guryaha noocaas ah ma helli karaan dadka waaweyni, dib u eegistuna waxay bixisaa talooyin si loo wanaajiyo guryaha dadweynaha iyo awoodida. (Tala-soojeedinta 25–27)

"la'aanta gurya la awoodi karaa waa arrin aad u weyn dadka dakhligoodu hooseeyo gurya ku yaalla meela taya-sarre leh sida Darebin." (Aragtida wada-tashiga)

Intaas ka sokow, dadweynuhu waxay noo sheegeen in helida guryahooda, iyo guryaha deriskooda iyo saaxiibadood, ay tahay loolan siyaada ah dadka waayeelka oo tiradoodu soo badanayso. Marka dadku soo weynaadaanba, helidu waxay u badan tahay inay noqoto arrin jirta, sida ugu fican oo wax looga qaban karaana noqoto shuruucda xeerisa dhisida guriga. Hagaajinta DCC guryahooda iyo shuruudaha horumarinta oo lagu daray u doodida heer Dawlad Goboleed iyo midda Dawlada Federaalka ah wixii isbedel ah ee sharciga iyo dib u eegista code-ka dhismaha ayaa waxa lagu taliyey. (Tala-soojeedinta 28–29)

"goluhu wuuxu u baahan yahay xoojin xagga xaqiijinta in guriga qofka da'da ahi yahay nabad qaba, amaana ayna kuy xiran yihiin aallada cuskashada eek u haboon, dhaba amaana iyo nabad qabta." (Aragtida wada-tashiga)

Deganayaasha waayeelka ah si ay u sii wadaan inay si amaana ugu noolaadaan guriga, taageerayaasha dhaqdhaqaaqa iyo aalladaha ayaa noqon kara kuwa ka hortagga dhaawaca. Dib u eegidu waxay soo jeedinaysaa in DCC raadiso da'daala badan, kuwaas oo uu ku jiro asaasida amaahda qalabka socodka iyo wax ka bedelida guriga oo ku xiran hoosada ragga iyo/ ama Farsamada iyo Waxbarashada Sarre (TAFE) oo ay taageeraan ganacsiyada deegaanka ah. (Tala-soojeedinta 30–32)

Waxaan ka maqalay bulshada in amaanku yahay arrin jirta dhinaca dadka waaweyn.

"Amaanku wuxuu ii yahay arrin jirta, maxaad u samaysaan dadka (khaasatan dumarka) ku nool kelinimada..." (Aragtida wada-tashiga)

Si loo wanaajiyo ka nabadgalka dembiga dib u eegistu waxay u soo jeedinaysaa DCC inay abaabusho barnaamijka booliiska deegaanka si loo wanaajiyo la-socodka khatarta guud oo guriga, iyo weliba xoojinta nabada deriska (Neighbourhood watch) oo diirada la saarayo degaanka dadka waayelka ah. (Tala-soojeedinta 35–36)

Iyada wax laga qabanayo aragtida bulshada, talooyinka kale ee-lagu kaalmaynayo dadka da'da ah ee guryaha waxaa ka mid ah: wax ka qabashada squalor iyo hoarding; la socodka khatarta kulaylka iyo qabowga; Barnaamijyada 'Darebin ee wada degida iyo mashruuca telefoonka guriga'. (Tala-soojeedinta 33–34 iyo Tala-soojeedinta 37–39).

guriga dibadiisa soo dhowaynaya waayeelka

Waxaan ka maqalay bulshada waxyaalla ku saabsan qiimaha iyo muhiimada dadka waaweyn ay leedahay inay awoodaan inay u baxaan guriga dibadiisa. Taas waxaa ku jirta ku lugaynta banaanka jimicsi ahaan ama aadista meel mucayina, sida baagaga, xarumaha dukaamaysiga, wax gadashada, caafimaadka iyo ballamada goobaha nasashada.

"Socodku waa waxa ugu fiican dhaqdhaqaaqa jirka wuxuuna u fiican yahay socodka deganayaal badan si uu meel u tago qofku. Welwelka ku saabsan amaanka wadada, ku kufidaw wadada, baaskiil ku wadida meelaha lagu socdo ayaa ah arrima muhiima oo ay tahay in wax laga qabto." (Aragtida wada-tashiga)

Si wax looga qabto aragtida bulshada, kuwa badan oo ka mid ah talooyinka ayaa bixiya juhdi meelaha la maro, musqulaha, kursiyda wadooyinka, meelaha biyuhu ku jiraan, nalalka wadooyinka iyo baagaga iyo jardiinooyinka. Ama ha noqoto meel la marayo ama meeshay ku socdaan, dhamaan haykalada waxaa waajiba in loo qaabeeyo iyada oo maskaxda lagu hayo dadka waayeelka ah: xagga aqoonsiga meelaha dadka waayeelka ah u fiicani inay u fiican yihiin qof walba. (Tala-soojeedinta 40-58)

Marka socodku aanu suurtagal ahayn dib u eegistu waxay soo jeedinaysaa siyaallo loogu sahlo dadka waayeelka ah inay wadaan, dhigtaan, isticmaalaan gaadiidka dadweynaha waqtiyada aanay saxmada ahayn. (Tala-soojeedinta 59-65)

Muhiimadu waa, mabda'a ugu weyn ee dadka waayeelka ah waa in dadka waayeelka ahi si firfircoon lug ugu yeeshaan xagga horumarinta, la socodka iyo wanaajinta adeegyada iyo haykalada iyaga saameeya. Warbixinta oo dhan waxaa jira tala-soojeedin saamaysa iyaga. Dhamaan warbixinta waxaa jira talooyin mucayina oo fursadaha dadka waaweyn si ay u noqdaan xisaabiyayaasha, naqshadeeyaha iyo kuwa warbixinta sameeya si looga dhigo Darebin mid soo dhowaysa dadka da'da ah. (Tala-soojeedinta 41, 53, 67, 71, 72, 73, 74, 75, 88, 94 iyo 96)

"Goluhu wuxuu daba-galaa shaqada, waa isu kaaya keenaa, waxaan u baahnahay in aan iraaqdo, fiiri – tani macna waa samaysaa ama ma samanaysa. Na martiqaada markaad hindisaha samaynaysaan – na weydiiya – tani wax ma ka qabanaysaa baahiyaha aad muujiseen". (Aragtida wada-tashiga)

Macluumaad iyo xoojinta dhijitaalka

Waxaa si cad naloogu sheegay in tayada aadka u sarraysa, iyo macluumaadka lagu muujiyey dib-u-eegida ay muhiim sidoo kale u tahay dadka waaweyn si ay u awoodaan inay ku gaboobaan goob ayna la macaamilaan bulshadooda. Si kasta ha ahaatee, waxaan kaloo ka maqalay bulshada in macluumaadka la cusboonaysiiyo iyo meelaha kale oo dadka waayeelka ahi u arkaan in uu iyaguna muhiim yihiin. Dib u eegidu waxay ku talinaysaa in DCC ay abuurto mashruuc dadk awaaweyni kaga qaybgelayaan macluumaadka ayna yihiin go'aan samay-yaasha wixii la xiriira Maxaa, Sidee, iyo Goorta macluumaadkooda loo baahan yahay. (Tala-soojeedinta 66–67)

“Teknoolojigu wuxuu noqon karaa mid qalafsan. Maaraynta biin nambarka, ka dhigida macluumaadka amaan. Waa wax ihaana in kaalmo la wydiisto kaalmo. Laakiin waa wax lala yaabo waxaad baran karto.” (Aragtida wada-tashiga)

Marka la eego adduunka dhijitaalka, dib u eegidu waxay muujinaysaa kaalmada wax ku ool ah oo ay helli karaan dadka waayeelka ahi haddii ay awoodaan inay hellaan qalabka dhijitaalka ah. Iyada oo laga jawaabayo aragtidas bulshada, dabcan dib u eegidu waxay soo jeedinaysaa siyaallaha looga dhigo qalabka iyo tababarka inay helli karaan dadka waaweyn xagga isticmaalka aallada dhijitaalka iyo apps-ka, iyada oo ahmiyad la siinayo kuwa aadka u go'doonsan oo u badan in laga saaro da'da dhijitaalka iyo dhamaan waxyaallah ay faaiidada ugu leeyihiin dadka waaweyn. (Tala-soojeedinta 68–69)

La macaamilka bulshada

Iyada oo laga jawaabay aragtida dadweynaha, caafimaadka iyo samaqabka wuxuu u faaiideeyaa ka qaybgalka mujtamaca waxaa lagu xusay dib u eegida oo dhan iyo tala-soo-jeedinta. Dawlada hoose ayaa joogta boos muhiima si loo bixiyo fursadaha dadka waaweyn kaga mid noqdaan kooxaha iyo howlaha taas oo aan noloshooda keliya wax u tarayn laakiin wax ku soo kordhinaysa bulshada deegaanka ah. Gaar ahaan DCC, ka go'naantooda garsoorka bulshadu waxay awoodaan inay xaqiijiyaan inay mudnaan gaar ah siiyaan dadka nugul, da'da ah oo go'doonsan iyada oo mudnaan gaar ah la siinayo la socodkooda iyo ka warhayntooda.

Dib-u-eegidu waxay ka dhegaysatay xubnaha naadiga muwaadiniinta da'da ah sidaas darteedna ay taxliiliyeen naadiyada xagga xaqsoornimada, ka warhaynta xubnaha nugul oo ka tirsan bulshada, ka mid ahaanshaha, xasiloonaada iyo kaalmaynta da'daalkooda tabaruca ah.

Dib u eegidu waxay soo jeedinaysaa dhowr siyaalood oo lagu kaalmayn karo laguna xoojin karo shabakadaha kala duwan oo qaniga ah oo kooxaha dadka waaweyn si loo dhiirigeliyo ururada bulshada ee dadka waayeelka ah, sida deeqaha la bartilmaameedsaday si loo wanaajiyo meelaha tababarta daran sida maamul wanaaga, kor u qaadida dadka waayeelka ah ee tabarta daran, si kor loogu qaado ka warhaynta dadka waayeelka ah ee nugul, dib u habaynta iyo balaarinta xubnaha iyo xoojinta wax ka qabashada baahiyaha cusub iyo bulshooyinka aan si fiican loo matalin. (Tala-soojeedinta 71-74)

"Sidee weli u dareemi kartaa wax ku ool bulshadeena dhexdeeda? Side u adeegsan karaa khibrada iyo xirfadaha dadka shaqada ka fadhiistay? Waxaan doonaynaa in aan dadka ka mid noqono oo nala aqoonsado." (Aragtida wada-tashiga)

Si wax looga qabto aragtida bulshada, dib u eegidu waxay kaloo samaysaa talooyin si loo xaqiijiyo in dadka waayeelka ah laga qaybgeliyo laguna soo dhoweeyo hawlaha ugu ballaaran oo kala duwan, kuwaas oo ay ka mid yihiin soo jeedinta deeqaha la bartilmaamsaday si loo dhiirigeliyo ka mid ahaanshaha. Tusaale ahaan, waxaa jirta talo soojeedin xubnaha Neighbourhood Houses-ka si loo abaabulo Dadka Waaweyn oo ka socda Guddiga aan joogtada ahayn ee Neighbourhood House si loola socdo, loo talasiyo loona xaqiijiyo in dadka waaweyn ay awoodaan inay si buuxda uga qaybgalaan dhamaan hawlaha socda ee ay bixiyaan Neighbourhood Houses. (Tala-soojeedinta 70 iyo Tala-soojeedinta 75-91).

Waxaanu maqalay in Maktabaduhu siiyaan fursado aad u badan ee deganayaasha reer Darebin, dib u eegista waxay samaysaa dhowr talo oo maktabadaha si loo wanaajiyo adeegyadooda, khaastan dadka waayeelka ah ee go'doonsan, oo nugul. (Tala-soojeedinta 92-93)

Dib u eegidu waxay muujisaa qiimaha folanteerada, khaasatan ka helida xirfadaha, khibrada iyo awooda dadka waaweyn tabaruciin ahaan. Waxaan ka maqalay dadka waaweyn inay doonayaan in khibradooda iyo aqoontooda la sii wado, in la isticmaalo hawlgabnimadana waxay doonayaan fursadaha inay dib ugu celiyaan kuwa kaleeto. Sidaas darteed waxay soo jeedinayaan in la abuurto barnaamij tabaruc oo la hormariyo lana balaariyo fursadaha dadka waayeelka ah da' walba si ay door u qaataan kuwa kale ee bulshada ka tirsan. Dib u eegidu waxay waadax ka dhigtaa in tabaruciintu aanay ahayn inay bedelaan shaqooyinka lacagta lagu bixinayo, balse in la xoojiyo, hoos loo dhigo iyo kaalmada dhigooda lana adeegsado bulshooyinka ka socda Darebin. (Tala-soojeedinta 94-95)

"Waxaan ka ogaaday la sheekaysiga deriska in wiilkoodu la daalaadhacaynayo maadada Ingiriiska dugsiga – waxaan ka caawiyey Ingiriiska waana wax fiican – la xiriiridaasi wax fiican ayey ii samaysay. Iyagana waxay ka siisay aragti kale dadka waayeelka ah." (Aragtida wada-tashiga)

Talaabooyinka ku xiga ee Darebin Soo Dhowaysa Dadka Da'da ah

"Maamul wanaagu, anniga, waxaa iila mid ah bixinta adeega ugu fiican kaas oo xataa muwaadinka ugu faqrisani uu helli karo kalsooni. Tani waxay qayb ka tahay waxay anniga ii tahay ku noolaanshaha Dimoqraadiyad." (Aragtida Wada-tashiga)

Siyaabo badan horumarka Darebin-ta soo dhowaysa waxay dhistaa ka go'naanta DCC aad isugu xiran oo xoogan, hadafka DCC ay ku ilaaliso kuna wanaajiso muuqaalka, bulshada, dhaqanka iyo caafimaadka dhaqaalaha ee dhamaan xaaladaha marka la xaqiijinayo tayada iyo nolosha bulshada hadda ah iyo kuwa mustaqbilka.

Iyada oo la raacayo qadarinta Golaha iyo bulshada qabyo-qoraalkaan u horreeya ee warbixinta iyo qadarin intaas ka sii badan, warbixinta u dambaysa, waxaa la filayaa in Goluhu wax ka qabto warbixinta ugu dambaysa uuna dhigo jihataynta horumarinta Darebin-ta soo dhowaysa dadka waayeelka ah.

Waxaa la filayaa in hirgelinta talooyinka la soo jeediyey oo warbixintaani u baahan doonto in Goluhu ka sameeyo go'aano wixii khuseeya kala hormarinta howlaha iyo qoondaynta khayraadka, kuwaas oo ay ka mid yihiin dib-u-jihataynta khayraadka hadda jira ama meelaynta khayraadka cusub ama siyaadada ah.

Dib-u-eegiddu waxay soo jeedinaysaa in Cross Organisational Project Control Group oo uu hogaaminayo Maamulaha Guud oo DCC, ay kaalmeeyaan si dhowna ula socdaan hirgelinta talooyinka la isku raacay. Kooxda Project Control Group waxay raadin lahaayeen latashi joogta ah iyo talo ka imanaysa DCC qaybteeda loo yaqaan Active and Healthy Ageing Advisory Board iyo kuwa kale ee qadiimka ah ee kooxaha talasiinta oo lagu soo jeediyey talasiinta. (Talasoojeedinta 96). Kooxda Project Control Group wuxuu tala u soo gudbinayaa Golaha wixii horumar ah iyo wixii loolan ah xagga dejinta talooyinka la isku raacay oo ka yimid Dib- eegida. (Tala-soojeedinta 97)

SOO-KOOBIDDA TALASOOJEEDINTA

Waxaa lagu taliyey in...

Xogta deegaanka ah ee la socodka iyo u hadlida wixii ku saabsan My Aged Care (MAC)

1. Iyada oo Xukuumada Australia sii wadayso inay sii wado koox u kharajgaraynta adeegyada CHSP oo la siiyo DCC, iyo ilaa inta laga dhigayo waadax Qiimaynta Adeegyada, DCC waa inay sii wadaa Regional Assessment Services (RAS).
2. Ilaa, iyo weliba ka dib, waqtiga mudada buuxda oo kordhinta cusub ee hoos imanaysa dib u qaabaynta Xukuumada Australia laga dhigo waadax, DCC waa inay ururisaa xogta iyo wixii laga bartay iclaaminta wixii cilad ama wanaag ah oo ay leedahay sida hadda hawshu u socoto si loogu sheego asaaska waxqabadka nadaamyada cusub.
3. La socodka DCC:
 - a. Dalabka iyo bixinta MAC dhamaan dhinacyada wax la socdaan oo aan ka ahayn Darebin LGA;
 - b. saamaynta hawsha kala saarida (Derbiyada Jaynaha) ee u dhexeeya qiimaynta iyo bixinta CHSP; iyo
 - c. iyo saamaynta MAC ee macmiilaha, tusaale ahaan, waqtiga gudbinta si uu wax uga qabto adeeg bixiyuhu, ama haddii macaamiisha laga tegay iyagoon bixin jawaab.

Deganayaasha kuwa af iyo dhaqan ahaan kala duwan

4. DCC waxay si dhow ula shaqaysaa kooxaha jaalliyadaha af iyo dhaqan ahaan kala duwan si ay u dhisaan wax-qabadkooda si wax oolana u kaalmeeyaan dadka ka tirsan jaalliyadahooda.
5. DCC waxay samaysay bartilmaameed xagga wax qabadka tirada dadka ka socda jaalliyadaha af iyo dhaqan ahaan kala duwan, oo ay ku jiraan MAC, oo dadka waaweyn.

Kuwa waaweyn, deganayaasha asaliga ah

6. DCC waxay sii wadaysaa kaalmadeeda firfircoon oo u doodida kooxaha asaliga ee deegaanka ah ee loo gudbinayo Xukuumada Australia si loo xaqiijiyo MAC inay wanaajiso hawlgelintooda iyo agabka dadka asaliga ah.
7. DCC waxay aqoonsan doontaa wixii fal ah oo wanaagsan ama liita si wax looga qabto baahida dadka waaweyn oo asaliga ah iyo la hadasho Xukuumada Australia si ay u wanaajiso hagayaasha wax-qabadka MAC, khaasatan siinta adeeg dadka asaliga ah ee degan Darebin.
8. DCC waxay qabataa shaqo la bartilmaameedsaday xagga wanaajinta heerka hadda ah taas oo dadka asaliga ah oo deganayaasha la hawlgeliyo xagga qiimaynta laguna xiro adeegyada daryeelka lagu talinayo.

XALALKA BIXINTA ADEEGYADA

XALKA 1AAD: DCC inay sii wadaa oo xoojisaa bixinta adeegyada CHSP

9. Iyada oo Xukuumada Australia sii wado inay siiso DCC deeq isku xiran ee CHSP, DCC waxay sii wadi doonaan adeegyada CHSP.
10. DCC waxaa ka go'an sii wadida hagaajinta adeeg wax ku oolla iyo saamayn ay ku jirto saamaynta madaxbanaanida, bulshanimada iyo ka mid ahaanshaha, iyada oo la marayo wadatashi iyo qorshayn lala samanayo dadka waayeelka ah.

Caawimada Guriga

11. DCC waxay diirada saaraysaa caawimada dhisida qofka waayeelka ah kalsoonidiisa iyo awooda lagu sameeyo hawl maalmeedka, iyada oo shaqaaluhu fulinayaan hawlo ka badan qofka macmiilaha ah.

Daryeelka shakhsiyeed

12. DCC waxay qadarisaa bixinta adeega kaalmada shakhsiyeed maalmaha Sabtida iyo Axada.

Nasin rogromi karta

13. DCC si dhow ayay ula socotaa codsiga nasinta iyada oo maskaxda ku haysa in meesha laga saaro nasasho kharajkeeda lagu bixiyo CHSP marka ama (i) lagu siinayo nasashada HCPs (xalka 2aad); ama (ii) ta'kiidinta in bixiyayaal kale wax u qabtaan si tayo leh oo waqtigeeda joogta.

Cuntada la keeno

14. DCC adeegeeda cuntada ayaa dib loo habeeyey si:
 - a. loo sii ta'kiidiyo caawinta deganayaasha waayeelka ahi inay diyaarsadaan cuntadooda oo wadaagaan cuntada;
 - b. ay bixiyaan cuntooyin la mid ah cuntooyinka dhaqan ahaan deganayaashu doorbidayaan;
 - c. qadarinta in lagu daro cunto bixiyayaal kale, kuwaas oo ay ku jiraan koboca adeegyada cunta keenida oo ka imanaya kuwa dhaqanka ku haboon oo ah tafaariiqlayda deegaanka; iyo
 - d. siyaadinta tirada deganayaasha samaynaya cuntada meel aan gurigooda ahayn, malaha isticmaalka la balaariyey tabarucayaasha ay keeneen adeegyada tabaruciinta la soo jeediyey.

kaalmada bulshada

15. DCC waxay ku amaantay in Yanada House ay tahay barnaamij kaalma bulsho oo gaar ah aadna u sarreeya xagga dadka waayeelka ah oo qaba isku-daranka waxayna isku dayaan inay dhisaan tiro si loo xaqiijiyo inay shaqayn karto.

In lagu guuldaraysto, DCC waxay xaqiijinaysaa danta bixiyayaasha kale xagga asaasida kooxda isku-daranka oo macaamiisha u ah Yanada House.

Gaadiidka Bulshada

16. DCC waxay diirada saartaa xaqiijinta baska bulshada in si buuxda loo adeegsado:
 - a. abuuraysa baahi;
 - b. siyaadinaysa u-jajabnaanta jidadka;
 - c. sahaminaysa suurtagalnimada isticmaalida aallada shabakadaha dhijitaalka ee cusub oo la helli karo si loo wanaajiyo ka jawaabida meel laga soo qaadayo oo meel la geynayoo lana helli karo; iyo
 - d. ku dhiirigelinta isticmaalka gaadiidka dadweynaha ee dadka waayeelka ah oo degan guryaha la wadaago, guryaha dadweynaha iyo kooxo kale oo u nugul, iyo qaybaha kale oo Darebin oo aan haysan fursadaha, si kor loogu qaado kooxda dadka waaweyn oo ogsoon in la helli karo iyo sida lagu helli karo.

Waxaa lagu taliyey in...

Dayactirka guriga

17. Marka lagu daro hawsheeda wax qabadka dayactirka adeega guriga, DCC waxay baartaa asaasida guddi ganacsadayaal deegaanka ah kuwaas oo doonaya inay fuliyaan shaqo aad uga ballaaran waxa DCC qabato.

Jardiina ka shaqaynta

18. DCC waxay bixisaa adeega jardiinada taas oo ay ka mid tahay jardiina aslaaxida iyadaad oo ujeedku yahay kala shaqaynta waayeelka jardiinada.
19. DCC waxay bixisaa gaabinta wadada dabiiciga ah iyo gaabinta adeega dhirta soo laadlaada iyo cawska kuwaas oo khatar ku noqon kara dadka waaweyn oo ku soconaya dhabada la maro.

Xalka 2aad: DCC inay sii wadaa CHSP ayna tijaabisaa inay shaqayn karto xagga u fidida barnaamijka Ku-daryeelida Guriga (HCP) si loo wanaajiyo adeega loona sii wado daryeelka macaamiisha

20. Kolka koox u kharajgarayntu ka sii socoto Xukuumada Australia ee CHSP, DCC waxay si wax ku oolla u baaraysaa inay shaqayn karto HCP heerarkeeda 1-4 iyada oo DCC horumarinayso ganacsi shaqayn kara iyo qaab shaqaynaya ee adeega HCP. Khatarta magaca la xiriirta DCC oo isticmaalaysa kharaj aad u sarreeya oo macmiilaha iyo qiimaha adeega waa in si cad lagu eegaa xagga hawsha.

XALKA 3AAD: DCC si ay u gasho suuqa ayadoo ah bixiyaha tartanka ee CHSP iyo/ama HCPs

21. Haddii koox u kharajgaraynta Xukuumada Australia ee CHSP la laalo, DCC waa laalaysaa adeega CHSP, ma siinayso HCPs waxaana la hirgelinayaa Xalka 4aad, kuwaas oo ay ku jiraan kaalmaynta macmiilaha hadda jira xagga u gudbida adeeg bixiye kale.

XALKA 4AAD: DCC waa inay bixisaa adeega ka mid ahaanta bulshada iyada oo diirada la saarayo dadka u nugul dhibta khataraha MAC

22. Haddii Dawlada Dhexe joojiso kharaj ku bixinta deeqda DCC oo leh deeq kooxeedka CHSP, DCC waa inay bixisaa Adeega Ka-mid-noqoshada Bulshada sida lagu muujiyey Xalka 4aad, iyadoo:
 - dib loo jahaynayso meesha iyada wax ka soo galaan;
 - la joojinayo bixinta Adeega Qiimaynta Qaybeed; iyo
 - Bixinta doorar cusub oo qiimaynta saraakiisha iyo shaqaalaha guriga wax ku caawima xagga bixinta adeega la socodka iyo ka mid ahaanta bulshada.
23. DCC waxay bixisaa adeeg tabaruc ah si loo caawimo adeega ka mid ahaanshaha bulshada oo leh la socod siyaada ah marka loo baahdo:
 - Tabarucayaashu bedeli maayaan shaqaalaha lacagta la siiyo, balse shaqaalaha ka mid ahaanta bulshada ayaa u yeeraya tabaruciinta marka loo baahdo in la sameeyo xiriir muhiima oo aan caadi ahayn;
 - Adeega tabaruca ah waxaa ku jiri doona dad waayeella iyaga oo u tabarucaya kuwa waayeelka ah oo go'doonsan.
24. Waxaa dhinac socda Adeega ka-mid-noqoshada Bulshada, DCC waxay sii wadaa bixinta adeegyadeeda tooska loo maalgeliyey halkaas oo ay ka jirto khatar taas oo macmiilayaasha CHSP ee u nugul laga yaabo in aanay gelin adeegyada lagama maarmaanka ah ee jira sababtoo ah 'daldalooda adeega' ama 'suuqa kelida ah' tusaale ahaan: cuntooyinka la keeno iyo dayactirka guriga (oo uu ku jiro dayactirku).

MEEL LOOGU YEERO GURI

Awoodida guriga

25. DCC waxay baartaa mashruucyada kuwaas oo siiya kuwa guryaha leh lacag dhimis xagga ijaar macquulla dadka lacagta soo gashaa yar tahay.
26. DCC waxay ka fekertaa gadashada dhul siyaada ah ama si kale u isticmaalida dhulkooda ama xafiiska gurisiinta si loo ballaariyo guryaha ay si buuxda u helli karaan dadweynaha iyo guryaha la siinayo dadka waayeelka ah kuwaas oo ay haysato guri la'aan iyo/ama dadka waaweyn oo ku nool adeegyada degaanka la kaalmeeyo (SRS) ama guryaha la wadaago.
27. DCC waxay cusboonaysiisaa da'daalkeeda si loogu doodo sharci u samaynta ugu yar hellitaanka guryaha gaarka loo leeyahay sidaa darteed waxaa jira gurya ijaara oo ay helli karaan dadka waayeelka ahi.

Helitaanka guriga

28. DCC waxay wax ka bedeshaa sida loola macaamilayo qorshaynteeda iyadoo:
 - a. dib u eegaysa wixii la helli karo/wixii sahlaya barnaamijka qorshaynta kaas oo loo isticmaali karo in lagu dhiirigeliyo/wixii gurigu u baahan yahay;
 - b. horumarinta qalab siyaada ah iyo aallada kaalmaynaysa horumariyayaasha;
 - c. iyo fulinta gurya lagu noolaan karo oo la mid ah tusayaasha Golaha Degmada Banyule.

U doodida awoodida iyo helitaanka

29. DCC waxay qaadatay hab siyaasadeed iyo go'aano u dooda oo la mid ah Degmada Whittlesea:
 - "In qof walbaa xaq u leeyahay guri uu awoodi karo, ku haboon si uu ugu suurtageliyo ka qaybgelidooda iyo dareenka lahaanshaha nolosha bulshada."
 - **Ballanqaadka 1aad:** Qorshayn Gobolka oo dhan ah waa in la qaataa taas oo sharci ka dhigaysa isla markaana dhiirigelinaysa Guryaha la Awoodi karo ee Bulshada (Xukuumada Fiktooriya).
 - **Ballanqaadka 2aad:** dhamaan guryaha cusub ee la dego waxaa looga baahan yahay inay raacaan Tusayaasha Hindisaha Gurya lagu noolaan karo (Xukuumada Fiktooriya).
 - **Ballanqaadka 3aad** qaadista talaabo si loo jebiyo dhibta guri la'aanta iyada oo si fiican maalgelinayo qaybta guriyaynta iyo guri la'aanta si loo caawimo dadka nooc walba leh (Xukuumada Fiktooriya iyo Australia).
 - **Ballanqaadka 4aad** Mashruuca Awoodista Ijaarka Qaranka waa in dib loo soo celiyaa (Xukuumada Australia).

Gargaarayaasha socodka iyo aalladaha

30. DCC waxay asaastay Mashruuc Deymeed oo qalabka lagu socon karo (la mid ah Tooyiska Maktabada), oo lala wadaagayo-Ururada Aan Dawliga ahayn (NGO) ee khuburada ku ah qalabka iinta.
31. DCC waxay baartaa meelmarista qalabka socodka ee lagu deeqay oo lagala soo baxay qalabka lagu socdo iyada oo la isticmaalayo barnaamijka tabaruca hoosada ragga, kuwaas oo ay ku jiraan dadka waaweyni.

Dib u habaynta guriga

32. DCC waxay eegtaa fursada sahlida mashruuca bulshada ee bilaabista dib u habaynta guriga, taas oo ku xiran hoosada ragga iyo/ama TAFE ayna ku kaalmaynayaan ganacstada deegaanka habka wadaaga ganacsiga ee bulshada.

Waxaa lagu taliyey in...

Adeega qashinka iyo boorarka

33. DCC waxay qadarisaa inta adeegu le'eg yahay dadka ku nool meelaha aan fiicnayn, khaasatan iyada oo la qadarinayo dadka waayeelka ah oo ku nool guryaha la ijaarto iyo guryaha la wadaago, iyo weliba kuwa guryaha leh, waxayna sameeyaan wax qabasho ku haboon.

Qabaw iyo kulayl

34. DCC waxay ku dartaa la socodkeeda macaamiisha CHSP inta lagu jiro kulaylaha iyaga oo la soconaya khatarta qaboobaha aadka u daran, khaasatan waajihida dadka guri la'aantu haysato ee waaweyn.

Kaga magangelida guriga dembiga

35. DCC waxay qaabaysaa barnaamij lagula shaqaynayo booliiska maxaliga ah si lo wanaajiyo la socodka dadka waaweyn kula soconayaan khatarta guriga.
36. DCC kuwa la shaqeeya oo ka tirsan Booliiska Fiktooriya waxay xoojiyaan barnaamijka Neighbourhood si diirada loo saaro dadka waaweyn.

Wadaagista Guriga

37. DCC waxay sahashaa asaasida barnaamijka Darebin ee guri wadaaga iyo wada degida iyada kula shaqaysa Ururada Aan Dawliga ahayn oo leh nadaam habaysan oo la xiriira guri wadaaga.
38. DCC waxay suuqgeysaa Guri wadaaga iyo wada dejinta dadka waaweyn iyada oo ay qabanayaan shaqaalaha ka mid ahaanshaha bulshada iyo ururada bulshada.

Mashruuca howlgelinta Telefoonka Guriga

39. DCC waxay ka shaqaysaa asaasida Mashruuca Hawlgelinta Telefoonka Guriga iyada oo ay la shaqaynayaan telefoonka Ururada aan dawliga ahayn dadka go'doonsan ama guriga iskaga jira.

BANAAN TEGIDA KU HABOON WAAYEELKA

Shabakada deegaanka ah ee socodka iyo kuwa gawaarida wata

40. DCC waxay qaban qaabisaa kooxda socodka gaari wadashada si loo sahlo kooxaha waayeelka ah, kuwaas oo ay ku jiraan dadka waaweyn ee guryaha dadweynaha, meelaha la wada degan yahay iyo weliba kuwa isticmaalaya ulaha iyo aallada la riixo.

Kooxda Ka Talabixinta Dadka Waaweyn ee Dhulka Furan

41. DCC waxay asaastay Kooxda Kooxda Talabixinta dhulka furan ee dadka waaweyn kuwaas oo ka kooban folanteero hore oo doonaya inay ka qaybgalaan barnaamij joogta ah ee shaqaalaha DCC si loo qadariyo in dhulka la marayo, kuraasta, musqulaha, baska iyo hoosada taraamku ay nal leeyihiin.

Qeexida Socodka waxaa ku jira dadka waaweyn

42. DCC waxay ku dartay erayga 'gaari ku socodka' iyo astaanta iinta iyo dhamaan siyaasadeeda socodka, istaraatiijiyada iyo mashruuca si caadi looga dhigo ulaha lagu socdo, kursiga dadka lagu riixo ama iskuutarka lagu socdo, lana xaqiijiyo in dadka isticmaala qalabka lagu socdaa ay ka mid yihiin istaraatiijiyada lagu socdo.

Dhabada lagu socdo iyo wadada qarkeeda

43. DCC waxay soo saartay kaatagori barta lugta ee siyaadada ah Shabakada Mabaadiida kuwa lugeeya (PPN) kuwaas oo wax ka qabta marinta dadka waaweyn. Kaatorigaas siyaadada ahi:
- Waa in uu ku salaysnaadaa goobta dadka waaweyn guryahooda iyo baahidooda maalmeed kuwaas oo ay ka midka yihiin howlaha helidda iyo xarumaha madadaalada, adeegyada caafimaadka iyo bulshada, baagaga, naadiyada, gaadiidka dadweynaha iyo dukaamaysiga;
 - leh baaris sarre oo soo noqnoqota oo ka badan kaatogoriga 'kale' (sida 12 bilood);
 - wuxuuna bixiyaa nadaam lagu meelaynayo khatar la asteeyey si wax looga qabto mudnaanta cusboonaysiinta (sida kuwa ay weheliyaan kharajka cusboonaysiinta dhabada; iyo
 - in la carab baabo dhabooyinka iyo wadooyinka mudnaanta la siinayo si loo cusboonaysiiyo loona dhiso jaranjara jiifta oo lagaga gudbo caqabadaha (sida u gudbida taraamka).

Musqulaha dadweynaha

44. DCC waxay xaqiijisaa goobta tas-hiilaadka musqullaha cusub (kuwaas oo dhamaantood lala geli karo kursiga la isku riixo) waa in lagu xusaa goobta dadka waaweyn guryahooda iyo baahi maalmeedkooda kuwaas oo ay ku jiraan gelida xarumaha madadaalada, caafimaadka iyo adeegyada bulshada, baagaga, naadiyada, gaadiidka dadweynaha iyo dukaamada. Gaar ahaan, goobaha musqulaha cusub waa lagu daraa mida la soo jeediyey ee Kaatoriga Dadka Waaweyn (PPN) oo kor lagaga hadlay.
45. DCC waxay xaqiijisaa in musqulaha dadweynaha, oo ay ka midka yihiin musqulaha la geli karaa furan yihiin, ugu yaraan, in la isticmaalo maalinimada.

Meelaha dadka lugta ahi ka gooyaan

46. DCC waxay xaqiijisaa in in meelaha dadku ka gooyaan si fican loo calaamadiyey, badan yihiin meel ficana ku yaalliin si looga hortago in dadka waaweyni khatar qaataan markay goynayaan wadada, khaasatan dhowr meelood oo ka mid ah Darebin.
47. DCC waxay xaqiijisaa in nalka taraafigu uu ku yaallo meel saxmadu ku badan tahay ayna leedahay nadaam lagu yareeyo si dadka waaweyni ugu socdaan wadada si amaana.
48. DCC waxay xaqiisaa in dadka lugaynaya oo wadada goynaya ay la jaanqaadaan Qaybta Shakhsi ee Dadka waaweyn (PPN) si loo abuurro meel siman oo lagu socon karo.

Goobaha biyuhu ka burqadaan/fadhiyaan

49. DCC waxay xaqiijisaa in biyaha fountain-ka la helli karo si sahalana loo isticmaali karo dhamaan goobaha furan iyo meelaha la maro.

Wadada iyo goobaha furan ee kuraasta leh

50. DCC waxay xaqiijisaa in kuraasta wadadu ay ku filan tahay tira ahaan boos ficana ay ku yaalliin goobaha la maro oo dadka waaweyn si loogu baahdo in loogu socda wax aan ka badnayn 0.5 killomitir ka hor intaan kursiga laga helin.
51. DCC waxay xaqiijisaa in baagaga iyo jardiinooyinka iyo goobaha kale ee lagu nasto, kuraastu ay ku filan yihiin layskuna daray si loo dhiirigeliyo wada sheekaysi iyo aragti is dhaafsi.
52. Kuraasta wadadu waxay leeyihiin meel lagu tiirsado.

Nalaynta wadada

53. DCC waxay u xawishaa nalaynta, khaasatan khatarta kufida iyo dhawaaca shakhsiyeed Kooxda Talasiinta Shakhsiga Waayeelka.

Waxaa lagu taliyey in...

Goobaha furan Baagaga, jardiinooyinka iyo meelaha dabiiciga ah ee furan

54. Qayb mucayina Darebin Open Space Strategy ayaa la horamariyey iyada oo ujeedadu tahay siyaadinta isticmaalka dadka waaweyn. Horumarinta istaraatiijiyadani waa inay khusaysa dadka waaweyn talabixiyayaal ahaan.
55. DCC waxay raadisaa suurtagalnimada gaymam joogto ah iyo qalabka jimicsiga ee dadka waaweyn taas oo qayb ka ah istaraatiijiyadaan loogu talagalay dadka waayeelka ah.
56. Marka qorshaha dhulka furan loo sheego goobta dadka waayeelka ah guryahooda iyo baahidooda maalmeed oo ay ka midka yihiin xarumaha nasashda, adeegyada caafimaadka bulshada, baagaga, kalaabyada gaadiidka dadweynaha iyo dukaamaysiga.

Eyda joogta baarkinada

57. DCC waxay xisaabta ku darsataa khataraha iyo faaiidooyinka ugu jira dadka waayeelka ah dib u eegid kasta oo mustaqbila wixii la xiriira eyda goobaha furan.

Tas-hiilaadka bulshada ee la heli karo

58. DCC la xisaabtankeeda soo socda ee haykalada:
 - Waxay fulisaa la xisaabtan buuxa dhamaan tas-hiilaadka;
 - Waxay samaysa liiska kala horumarinta si wax looga qabto arrimaha helitaanka sida kor lagu sheegay;
 - Wuxuu u qoondeeyaa kharajgarayn hadda ah oo ku haboon shaqooyinka yaryar ee sanadlaha ah oo aan ka yarayn \$50, 000 waxayna
 - Qadariyaan waqti cayiman oo ku haboon suurtagalnimada si loo xaqiijiyo in dhamaan DCC tas-hiilaadkeedu la heli karo dadka hadda jooga oo waayeelka ah.

Gaadiidka dadweynaha

59. DCC waxay fulisaa qayb istaraatiij ah oo u-doodida taas oo xiriir la leh golayaasha kale, iyada oo diirada la saarayo Dawlad Goboleedka jadwalkeeda aan xaqiiqda ku salaysnayn oo lagaga dhigayo gaadiidka dadweynaha mid si buuxda loo heli karo oo dadka waayeelka ah.
60. DCC waxay bixisaa gaadiidka dadweynaha tababarka la qabsiga fursadaha dadka waaweyn.

Hoosada baska iyo taraamka

61. DCC waxay la tashataa Dawlad Goboleedka xagga hirgelinta qorshaha horumarinta si loo xaqiijiyo bixinta hoosooyinka ku haboon baska iyo taraamka.
62. DCC waxay xaqiijisaa in meelaha lagu sugo baska iyo taraamka ay leeyihiin kuraas lagu fadhiisto taas oo la jaanqaadaysa tala-soojeedinta wixii la xiriira meel dadka waayeelka ahi ku socon karaan oo amaana aana la lahayn wax qabado ah.

baabuurta

63. DCC waxay qabanqaabisaa koorsooyin joogto ah oo lagula soconaya wixii cusub oo dadka waayeelka ah si loo siiyo barayaasha baabuurta taas oo ah habka hoos u dhigida khatarta.

Gaari dhigashada

64. DCC waxay fidiyeen tirada goobaha gaari dhigashada aan la xeerin oo ku dhow xarumaha muwaadiniinta da'da ah, iyada oo la qadarinayo dhowr da'daal oo cusub si wax looga qabto baahida dadka waayeelka ah gaaridhigashadooda tusaale ahaan:
- Abuurista meella laga qaado ama lagu dejiyo dadka waayeelka ah oo ka horreeya adeegyada dadka waaweyn sida; tusaale adeega caafimaadka, xarumaha dukaamaysiga, naadiyada dadka waaweyn, kooxaha bulshada iyo cayaaraha;
 - Waxaa la siiyaa meelo baabuurta la dhigto dadka waayeelka ah waqtiyo cayiman:
 - baarkino la cayimay oo dadka waayeelka ah ayaa ku salaysanaan kara xusida waqtiyada dadka waayeelka ahi ay u baahan karaan wixii la xiriira isticmaalida hoose ee deganayaasha kale;
 - tan waxaa laga yaabaa in loo isticmaalo kaalmaynta howlaha horumarinta dhaqaalaha DCC: ku dhiirigelinta dadka waaweyn inay ka qaybgalaan howlaha dhaqan/dhaqaale ee waqtiga aan saxmadu badnayn' ee hawlaha ganacsiga guud;
 - kan waxaa loo isticmaali karay iyada oo la socota barnaamijyada lagu dhiirigelinayo in ganacsiyadu siiyaan 'lacag dhimista dadka waaweyn' si ay ula jaanqaado waqtiyadaan la cayimay;
 - Shaqooyinka la xiriira kuwa ganacsiga leh/jimciyadaha ganacsiga si loogu qoondeeyo meel gawaarida la dhigto dadka waayeelka ah meesha dambe ee laga soo galo dukaamada (sida meesha shaqaaluhu dhigtaan ama waqtiga aan wax la dejinayn). Tani waxay kaloo wanaajin kartaa meel ay ka galaan kuwa iinta lihi oo gadaala; (sida gelida High Street Northcote, baabuur dhigashada dibada ka ah Arthurton Road).
 - Xiriirka dareewalada tabaruciinta ah ama horumarinta 'Uber maxali ah' oo dhigida ama qaadista (taas waxaa iyana loo qaadan karaa xarakaadka horumarinta dhaqaalaha);
 - Waxay u doodaan gaadiid dadweyne oo lacag la'aana oo dadka waayeelka ah waqtiyada aan saxmada ahayn; iyo
 - In lagu dejiyo ama laga qaado waajibaad ahaan xagga hindisaha horumarin cusub ama dib u cusboonaysiin.

Gaadiidka bulshada

65. DCC waxay ku dhiirigelisaa isticmaalka gaadiidka bulshada ee dadka waaweyn oo ku nool guryaha la wada degan yahay, guryahah dadweynaha ee kooxaha nugul iyo weliba qaybaha aadka u dhiban ee Darebin, si loo xoojiyo kooxaha dadka waaweyn oo ogsoon awoodooda iyo sida lagu hello.

MACLUUMAAD IYO XOOJINTA DHIJITAALKA

Habka ka qaybgelida macluumaadka

66. DCC waxay abaabushaa mashruuc macluumaad oo ay ka qaybgelayaan dadka waaweyni oo socda.

Kooxda Talabixinta Macluumaadka

67. DCC waxay abaabushaa Kooxda Talabixinta Macluumaadka dadka waaweyn, kuwaas oo ay ku jiraan wakiilada dhamaan kooxaha dhibta u nugul.

Caawin oo kaalmay si aad u hesho macluumaadka

68. DCC waxay qadarisaa isticmaalida tabarucayaasha ka kala socda adeega la soo jeediyey ee tabaruca si loo caawimo dadka waayeelka ah si ay uga buuxiyaan buuxiyaan online-ka iyo warqada foomamka – waxaa la tijaabin karaa fadhiyada asbuuc laha ah.

Waxaa lagu taliyey in...

- 69.** DCC waxay qaadataa hab sistamka waafaqsan si loo xaqiijiyo in fursadaha dhijitaalka loogu fidiyo muwaadiniinta waayaalka ah oo hadda laga tegay. Kuwaas waxaa ka mid ah:
- Bixinta qalabka asaasiga ah sida Ipads-ka;
 - Caawinta Neighbourhood Houses-ka si loo horamariyo tababar guurguura iyo qalab dadka waayeelka ah oo ku oodan guriga;
 - Horumarinta barnaamij guriga la tegayo oo xoogan si loo dhiirigeliyo kuwa awooda inay y imaadaan kooxa dadweyne oo badan oo si sahlan loogu qoondayn karo fursadaha barashada dhijitaalka; iyo
 - Koorsooyin la siiyo dadka reer Darebin oo aan nasiibka u helin waxaana lagu jiheeyaa baahiyaha kala duwan kuwaas oo ay ku jiri karaan warbaahinta bulshada, wada-xiriirka sida Skype ama email ama kuwa doonaya inay hellaan macluumaad online ah.

KA QAYBGAL BULSHO OO DADKA WAAWEYN

Baahida goobeed

- 70.** DCC waxay hagaan hanaanka qaybaha aan nasiibka u helin ee reer Darebin oo u ogolaanaya shaqaale golaha degmada inuu sameeyo barnaamijyada xarakaadka bulshada ee dadka waaweyn, iyada oo ujeedadu tahay horumarinta yeelashada degaanka iyo maamul wanaaga, sidaas darteed ugu dambayn barnaamijku wuxuu u jeensanaya kooxaha dadka waaweyn yeelashadiisa yeelashada degaanka halkii ay ku ekaan lahaayeen kuwa bixiya adeega.

Shabakad bulsho oo agagaarka iyo kooxaha dadka waayeelka ah

- 71.** DCC waxay horumarisaa oo sahashaa Shabakada Kooxda Bulshada Dadka waayeelka ah oo dhamaan kooxaha bulshada dadka waaweyn ee barashada iyo aqoon isweydaarsiga aqoonta, iyada oo ay ka qaybgelayaan dhamaan Gudoomiyayaasha dadka waaweyn ee kooxaha bulshada.
- 72.** DCC waxay xaawilaysaa inay ku darto meelaha banaan ee kooxaha dadka waayeelka ah kuwaas oo ka faaiidaysan kara goob joogto ah iyagoo:
- Aqoonsanaya hal DCC oo ballaaran oo ay leh goob yar ama aan la isticmaalin iyo laba goobood oo leedahay DCC oo yar – iyada oo ugu yaraan mid ka mid ah kuwaas oo ku yaalla qayb aad u dhiban oo Darebin;
 - u goglida saddexda goobood saddex goobood dhowr xafiis/miisas (oo wadaagaya photo-copy iwm) iyo dhowr goobood oo ballaaran oo lagu kulmo – oo ku filan sidaas darteed waxay qorshayn karaan dhowr howlood;
 - Qaar ka mid ah ururada bulshada sida Jaamacada Third Age (U3A) ayaa yeellan karaa laamo meelaha la wadaagayo;
 - Waxaa waajiba in la xuso urur hogaaminaya sida U3A ama Neighbourhood House ayna kharajkiisa bixiyaan si loo maareeyo goob oo weliba loo kaalmeeyo kooxaha kale oo wad adegan.

Deeqda waxaa ku jira dad waayeella oo kooxaha bulshada guud iyo howlaha

- 73.** DCC waxay bixisaa deeqo kooxaha dadweynaha guud kuwaas oo qorshaynaya inay dad badan oo waayeella iyagoo u siinaya deeq:
- Qalab la soo qaatay oo ciyaaraha iyo jimicsiga;
 - Guryo ku booqasho si loo kasbado dadka waayeelka ah
 - Horumarinta shaqooyin hal-abuur leh oo dadka waayeelka ah ee hogaaminaya ka qaybgalayaasha.

74. DCC waxay sameeyaan deeqo yaryar oo la helli karo si loo kaalmeeyo kooxo cusub iyo xarakaadyo, iyo weliba in la caawimo kooxaha guud oo bulshada si loo qaato looguna daro dadka waayeelka ah. Deeqahaani waxay diirada saarayaan xagga caawinta howlaha bulshada iyo kooxaha degan meelaha dulman oo ka tirsan Darebin.

Munaasabadaha marmar mah ee Dadka waayeelka

75. DCC waxay caawintaa dadka waayeelka ah kuwaas oo dhiirigeliya dadka waayeelka ah si ay u hogaamiyaan xafladaha iyo da'daalada munaasabadaha.
76. DCC waxay horumarisaa istaraatiijiyo dadka guriga loogu tegayo xafladaha iyo munaasabadaha diirada lagu saarayo dadka aan fursadaha haysan oo waayeelka ah iyo xaqiijinta in ka qaybgelida munaasabaduhu aanay ku ekayn kuwa 'warqabka ah'.
77. DCC waxay bixisaa xaqiijin kharajgaraynta dhowrka jeer oo sanadka ah si loo kordhiyo heerka ka qaybgalka.

Naadiyada muwaadiniinta waayeelka ah

78. DCC waxay hiray u marisaa hab lagu kharajgareeyo naadiyada muwaadiniinta waaweyn, kuwaas oo ay tahay inay ku jiraan:
- joojinta kharajgaraynta ku salaysan xubnimada per capita;
 - bixinta qiyaasta asaasiga ah dhamaan kooxaha xagga kharajka socda ee kooxda – fadhiyada, maamul wanaaga;
 - sii wadida bixinta xisaabinta dhaqaalaha oo isku mid ah iyo caymiska masuuliyad qaadka dadweynaha dhamaan kooxaha;
 - ku bixinta gooba isku mid ah (iyo marka la codsado xafisyo/miisas);
 - toos u kharajgaraynta socdaalada basaska, ay ku jiraan kiraysiga basas ijaara;
 - Xaqiijinta in dadka waaweyn oo ka socda kooxaha nugul lagu daro howlaha naadiga leh kharajgarayn bartilmaameed leh oo howlo mucayina;
 - u maalgelinaya si gaara (hab dalab la samaynayo) hawlo dadka guriga loogu tegayo waxaana hagaya xubnaha degan Darebin;
 - waxaa si gaara loo kharajgaraynayaa howlaha (hab dalab la samaynayo) goobaha dadka dulman ee Darebin;
 - raadinta saddex goobood si loo asaaso goobo meeled ee dadka waayeelka ah oo danaynaya inay awoodaan inay yeeshaan xafiis/miis si loo asaaso saldhigyo;
 - kharaj ku bixinta urur hogaaminaya si loo fuliyo maaraynta goobta, kaalmada, tas-hiilaadka, iyo dhexdhexaadinta
 - asaasida filitaan waadax ah iyo natiijooyin soo baxa oo khuseeya toos ula xiririda iyo ka qaybgelinta dadka waaweyn kuwaas oo nugul/ ama hadda laga saaray.

U3A

79. DCC waxay ku caawintaa U3A deeq sandle ah oo dhan ugu yaraan \$4,000.
80. DCC waxay bixisaa kharajgarayn jihaysan oo la siiyo U3A si ay u gaaraan dadka waayeelka ah oo ka tirsan bulshada aan garanayn wixii ku saabsan U3A iyo/ama inay dareemaan cabsi inay tagaan ayna bixiyaan saaxiibnimo iyo kaalmayn ka qaygalkooda.
81. DCC waxay u qadariyaan U3A urur ay ka suurtawdo hogaamin halka la soo jeediyey goobta ay wax ka meeleeeyeen kooxaha bulshada dadweynaha .

Waxaa lagu taliyey in...

Hoosada Ragga

- 82. DCC waxay bixisaa caawima gaadiid dadweyne si loo ogolaado in dad badani ka qaybgalaan hoosada Ragga ee Darebin.
- 83. DCC waxay eegaysaa asaasida hoosa cusub oo Ragga Darebin, si kor loogu qaado geographic access, oo ama lagu meeleeeyo Neighbourhood House ama meeshal la soo jeediyey oo ku taalla ah xarun dadweyne (arag talada 72).

Probus

- 84. DCC waxay eegaysaa inay bixiso kharajbixinta meelaysan ee Probus Clubs si wax loogu qabto dadka waayeelka ah ee dhex degan bulshada kuwaas oo aan aqoon wixii la xiriira Probus iyo/ ama dareema cabsiin inay tagaan ayna bixiyaan dhiirigelin iyo kaalmada ka qaybgelida.

Kooxaha daryeelka

- 85. DCC waxay eegaysaa inay la gudoomiso daryeellayaasha reer Fiktooriya ayna la shaqayso DCC xagga taageerida horumarinta kooxaha daryeellayaasha cusub ee Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Intersex, iyo Queer (LGBTQI) CALD iyo gooba kale iyo bulshooyinka oo aan lahayn kooxo daryeellayaal ah oo kale.

Kooxaha Baroor Diiqa

- 86. DCC waxay eegaysaa inay la gudoomiso ama la shaqayso saaxiibo samafal si ay u midoobaan DCC si loo sahamiyo faaiidooyinka tijaabinta kooxaha baroor diiqa oo dadka waayeelka ah oo ay haysato baroor dhimasho.

Neighbourhood Houses

- 87. Waxaa la soo jeediyey in DCC la shaqayso-Neighbourhood Houses si loo fuliyo xisaabin iyo sahamin ka qaybgalayaasha waayeelka ah oo leh aragtida lagu hormarinayo Istaraatiijiyada Ka-mid ahaanshaha Dadka waayeelka ee Neighbourhood Houses.
- 88. Waxaa lagu taliyey in kuwa ay wada shaqeeyaan DCC oo ay la jirto shabakada Neighbourhood Houses inay asaasaan Neighbourhood Houses-ka Dadka waaweyn ee Guddiga Talabixinta Istaraatiijiyada ka mid ahaanshaha iyo xubnimada dadka waayeelka ah iyo wakiilada la socda Neighbourhood Houses iyo DCC.
- 89. Waxaa lagu taliyey in DCC hesho warbixin sanadeed ka timid Neighbourhood Houses oo khusaysa hawlaha la fuliyey si loo bartilmaameedsado kaalmada dadka waayeelka ah iyo/ama siyaadinta tirada dadka waayeelka ah oo ka qaybgelaya xarakaadka Neighbourhood House.

Kooxaha bulshada online-ka ah iyo howlaha

- 90. DCC waxay qaadatay hadafka u suurtagelinta iyo dhiirigelinta dadka waayeelka ah oo leh heerar badan oo dakhli iyo asal ay ku buuxiso faraqa qaybsanaanta ayna ka mid noqdaan kooxaha bulshada iyo howlaha.
- 91. DCC waxay horay marisay istaraatiijiyo bulsho oo online ah, kuwaas oo ay ku jiraan waqtiyada fulinta.

Maktabadaha

92. DCC waxay kharajgaraysaa adeega maktabada booqashada si kor loogu qaado kaalmadeeda dadka guryaha aan ka bixin.
93. DCC maktabadeheeda cusub waxay si weyn u qadariyaan baahida dadka waaweyn khaasatan shuruudaha meelaha ay degan yihiin iyo meesha laga geli karo dhul ahaan.

Tabaruciinta

94. DCC waxay asaastaa barnaamij tabarucayaal si loo siiyo fursadaha dadka waaweyn iyo dadka da' walba leh si ay wax ugu kordhiyaan dadka kale ee bulshada.
95. DCC Barnaamijkeeda Tabarucaha wuxuu fuliyaa aqoonsiga, shaqaalaynta, wargelinta iyo weliba tababarka iyo kaalmaynta tabaruciinta, kuwaas oo ay ku jiraan tabaruciinta waayeelka ah.

TALAABOYINKA KU XIGA

Hirgelinta, La socodka iyo warbixinta

96. DCC waxay asaastay Kooxda Xakamaynta Mashruuca Ururada oo dhan ah, si loo saaro masuuliyad xagga hirgelinta. Kooxda Xakamaynta Mashruuca:
 - Waa inuu hogaamiyaan Maamul Guud oo ka socda DCC-da kooxdeeda Hogaaminta Fulinta waxayna ka kooban yihiin saraakiil ka kala socda dhamaan DCC oo leh waaya-aragnimo ku haboon, macluumaad iyo hay'ad dusha kala socota horumarka Darebin-ta soo dhowaysa Dadka Da'da ah.
 - Qadari waa sii talo Golaha wixii la xiriira mudnaansiinta, awoodgelinta iyo fulinta howlaha iyo da'daalada Darebin Tixgelisa Waayeelka; iyo
 - Qabashada wada-tashi joogto ah iyo raadinta talo ka timid DCC-da:
 - Active and Healthy Ageing Advisory Board
 - Older Persons Community Group Network
 - Information Advisory Group
 - Older Person Open Space Audit Advisory Team
 - Older Persons' Neighbourhood House Inclusion Strategy Advisory Committee.
97. Kooxda Xakamaynta Mashruuca ee Ururada oo dhan waxay u warceliyaan Golaha horumarka Golaha wixii horumar oo la xiriira wixii lagu heshiiyey si loo horamariyo Darebin Soo Dhowaysa Dadka Da'da ah sanad walba taas oo qayb ka ah la socodka wixii la qabtay eek u aadan Hadafyada Golaha ee 2017–2021, khaasatan:
 - **Hadafka 2aad:** wanaajinta samaqabka dadka ku jira bulshadeena iyada oo la siinayo fursado si ay ugu si fiican ugu noolaadaan;
 - **Hadafka 3aad:** si xaqiijiyo in nadaamkeena qorshayntu sahalayo taya-aad-sarraysa iyo horumar meel mari kara kaas oo jiita arrimaha bulshada, bay'ada iyo faaiidooyinka bulshadeena; iyo
 - **Hadafka 5aad:** ku hogaaminta sinaan iyo aqoonsiga kala duwanaanshaheena taas oo ah hantida ugu weyn oo aan leenahay xagga xalinta loolanka mustaqbilka.
98. Marka laga warbixinayo hadafyadaan kooxda loo yaqaan Kooxda Xakamaynta Mashruuca Ururada ku dhan yihiin waa inay siiyaan talo Golaha:
 - Horumarka iyo loolanka xagga xaqiijinta Darebin Soo Dhowaysa Dadka Da'da ah; iyo
 - Fal ku haboon wax ka qabashada arrimaha soo socda oo laga yaabo inay saameeyaan awooda DCC si loo bixiyo ballanqaadyada Darebin Soo Dhowaysa Dadka Da'da ah.

**Xubnaha dadweynaha ayaa bixin kara
aragtida laga qabo warbixinta qabyo-
qoraalka laga bilaabo 10 Abriil ilaa 15 May 2019.**

Wax ka dheh una soo gudbi qoraalka Golaha:

- **Email** – AgeFriendly@Darebin.vic.gov.au
- **Warqada** – ku soo dir City of Darebin,
Aged and Disability Department,
PO Box 91, Preston VIC 3072

Wada tashiga ka dib warbixinta qabyo-
qoraalka, goluhu wuxuu dib u eegi doonaa
aragtida bulshada wuxuuna diyaarin doonaa
warbixin kama dambays ah.

Ka dib warbixinta ugu dambaysa waxaa
rasmiyan loogu qadimi doonaa fadhiga
Golayaasha Darebin bisha Julay 2019.